המצניע פרק עשירי שבת

ששגג על האוכלין והזיד על הכלי. ומאי מייב דקתני מיתה: והא אף קתני. משמע שני מיזכין שוין: וכפלוגתא דר"י ור"ל. לאיפלוגי בידיעות ממלקות כפ' כלל גדול (לעיל דף עח:) איפלגי נמי רב ששת ורב אשי הכא רב ששת דלא מוקי לה הכי קסבר לאין ידיעות ממלקות: ורב אשי סבר ידיעות ממלקות:

דמשרבטי נפשייהו. משמטים כלפי מטה ומכנידין עצמן להשמיע מיד הנשמן: **מפיר כסוס.** למוכרו לנכרי מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין מייב עליה חטאת דלרכיבה עומד והחי נושא את עצמו והא דאקרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור וסוס אי נמי דמושיל ומוגר לאו איסורא דאורייתא איכא שאין זו מלאכה אלא הסוס וגבי אוהרת שביתת בהמה מלאכה כתיבא[a]: **ואמר רבי יוחנן** גרסינן: **דבי וייאדן.** של לייבי עופות שנותנין על הסוס עופות כשהן חיין כגון נץ ומינו לגוד שאר עופות [b]ולא משרבטי נפשייהו דלא קשיבי והשתא נמי הכי נוטא את עצמו ומשום הכי א"ר יוחנן בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד: **בכסוס.** בין עוף בין אדם: **כמאן דכפיתי דמו.** שרוכבים מעוטפין בבגדים רחבים וגם הם עצמן מעונגין מהלך על הארץ: **ואמר רבי יוחנן** גרסינן: **בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד.** והא אמרת מודה ר' נתן בכפות [c]ואי משום דאוקמינן בסוס המיוחד לעופות משום דבגן אוקמינן דפליגי עליה ולמימר דאילו באדם שניהם שוין לפטור ואי בכפות מודה רבי נתן היכי מתוקמא דבן בתירא כר' נתן משום דמי נוטא את עצמו הא בן בתירא מתיר אפילו למכור לפרסיים דכמאן דכפיתי דמו וכל האומות קרי להו נכריים[d]) דסבר דכפות נוטא את עצמו: **רמום רוחא.** גסות. הא דלא מקנו בכרעייהו גסות הוא: **פרדשכא.** קרליוה: אף

ששגג על האוכלין והזיד על הכלי קתני אלא א"ר אשי כגון ששגג בזה ובזה [e]ונודע לו וחזר ונודע לו ובפלוגתא [f]דרבי יוחנן ור"ש בן לקיש: את החי במטה פטור אף על המטה: לימא מתני' רבי נתן היא ולא רבנן דתניא [g]א"ר המוציא בהמה חיה ועוף לרה"ר בין חיין ובין שחוטין חייב רבי נתן אומר על שחוטין חייב ועל חיין פטור [h]שהחי נושא את עצמו אמר רבא אפילו תימא רבנן ע"כ לא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא בבהמה חיה ועוף דמשרבטי נפשייהו אבל אדם חי דנושא את עצמו אפילו רבנן מודו א"ל רב אדא בר אהבה לרבא והא דתנן [i]בן בתירא מתיר בסוס ותניא בן בתירא [j]מתיר בסוס מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליו חטאת ואמר רבי יוחנן בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד ואי אמרת דלא פליגי רבנן עליה דר' נתן אלא בבהמה חיה ועוף משום דמשרבטי נפשייהו מאי איריא בן בתירא ורבי נתן והאמרת אפילו רבנן מודו כי א"ר יוחנן בסוס המיוחד לעופות ומי איכא סוס המיוחד לעופות אין איכא [k](דבי וייאדן א"ר יוחנן [l]ומודה ר' נתן בכפות א"ל רב אדא בר מתנה לאביי והא הני פרסאי דכמאן דכפיתי דמו ואא"ר יוחנן בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד התם [m]רמות רוחא הוא דנקיט להו דהוא פרדשכא דרתח מלכא עיליוה ורהיט תלתא פרסי בברעיה: את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכו': [n]אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן וא"ר יוסף אמר רשב"ל פוטר היה ר"ש אף

ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל. פי' מייב שתי חטאות לרבי יוחנן כשנודע לו ואחר ונודע לו בידיעות ממלקות ולר"ל אחר [a] שנתכפר נודע לו על אחד ופי' הקונטרס אין נראה לר"י דהאי דלית ליה לרב ששת ידיעות ממלקות מ"מ יעמיד נודע לו על האחד בשכבר כיפר דכפרה לכ"ע ממלקת:

שהחי נושא את עצמו. תימה לר"י למה פטור דאי משום שהחי מיקל עצמו והלא אפילו במשא קל יותר מייב ואי משום דשנים שעשאו פטורין הא הוי זה יכול וזה אינו יכול שאין המשא יכול לישא עצמו גלא הנוטא והנושא יש בו כח לנוטאו אפילו היה מת ואומר ר"י דממשכן גמרינן שלא היו נושאין דבר מי שהמתים והאילים היו הולכים ברגליהם והמלון [b] מיד היו פוגעין אותו טרם ימות דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליליל ליעביה[c]: **אבל אדם חי נושא את עצמו.** תימה דגרים נוטל (לקמן דף קמא:) משמע דפליגי נמי באדם דקאמר נבי תיעוב רבא כרבי נתן [d]גרירא ליה ואומר רשב"ל דקטן כבהמה דמי דמשרבטי נפשיה אך קשה לן דבפרק מפנין (שם דף קמח:) תניא מדדין בהמה חיה ועוף בחצר אבל לא בהמה"ר והאשה מדדה את בנה בהמה"ר ופירש התם בקונטרס דבהמה בהמה"ר לא שמא יגביהנה מן הארץ ופסמא כרבנן דר' נתן דממייבי אבל בנה לא נמי מגבה ליה הא באדם מודו רבנן דחי נושא את עצמו [e]ושמא ההוא דבפרק נוטל מיירי בתיעוב כן יומו): **בסוס** המיוחד **לעופות.** וכן בתירא מתיר בסוס בכל הסוסים קאמר ורבנן אוסרין בכל הסוסים משום סוס המיוחד לעופות דלא מילקו מכמיס בסוסים: **סומא** דבי וייאדן. פר"ח שכן לייבי עופות מניחין עליהן עופות שלהן שלדין בהן עופות אחרים אבל אין לפרס בעופות הנילודין דהני כפופין גיהנו ואמר

אבל דר' יוחנן ור"ל. פי' מייב שתי חטאות לרבי יוחנן כשנודע לו ואחר ונודע לו בידיעות ממלקות ולר"ל אחר [a] שנתכפר נודע לו על אחד ופי' הקונטרס אין נראה לר"י דהאי דלית ליה לרב ששת ידיעות ממלקות מ"מ יעמיד נודע לו על האחד בשכבר כיפר דכפרה לכ"ע ממלקת:

שהחי נושא את עצמו. תימה לר"י למה פטור דאי משום שהחי מיקל עצמו והלא אפילו במשא קל יותר מייב ואי משום דשנים שעשאו פטורין הא הוי זה יכול וזה אינו יכול שאין המשא יכול לישא עצמו גלא הנוטא והנושא יש בו כח לנוטאו אפילו היה מת ואומר ר"י דממשכן גמרינן שלא היו נושאין דבר מי שהמתים והאילים היו הולכים ברגליהם והמלון [b] מיד היו פוגעין אותו טרם ימות דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליליל ליעביה[c]: **אבל אדם חי נושא את עצמו.** תימה דגרים נוטל (לקמן דף קמא:) משמע דפליגי נמי באדם דקאמר נבי תיעוב רבא כרבי נתן [d]גרירא ליה ואומר רשב"ל דקטן כבהמה דמי דמשרבטי נפשיה אך קשה לן דבפרק מפנין (שם דף קמח:) תניא מדדין בהמה חיה ועוף בחצר אבל לא בהמה"ר והאשה מדדה את בנה בהמה"ר ופירש התם בקונטרס דבהמה בהמה"ר לא שמא יגביהנה מן הארץ ופסמא כרבנן דר' נתן דממייבי אבל בנה לא נמי מגבה ליה הא באדם מודו רבנן דחי נושא את עצמו [e]ושמא ההוא דבפרק נוטל מיירי בתיעוב כן יומו): **בסוס** המיוחד **לעופות.** וכן בתירא מתיר בסוס בכל הסוסים קאמר ורבנן אוסרין בכל הסוסים משום סוס המיוחד לעופות דלא מילקו מכמיס בסוסים: **סומא** דבי וייאדן. פר"ח שכן לייבי עופות מניחין עליהן עופות שלהן שלדין בהן עופות אחרים אבל אין לפרס בעופות הנילודין דהני כפופין גיהנו ואמר

והא הני פרסאי. ואיהו לא מפליג למכור לשום נכרי: [a]**את** המת במטה חייב. נראה לר"י דמהכא קיש לן בכל דוכתא דאית ליה לר' יהודה מלאכה שאינה צריכה לגופה מייב עליה דמסתמא מ"ק דר"ש היינו רבי יהודה כי ההיא דלעיל זב אינו יכול וזב אינו יכול דת"ק דר"ש היינו ר' יהודה כדמוכח בגמ' ורשב"א אומר דים להביא מדתנן לעיל (דף 5.) ר' יהודה אומר אף המוליא משמני ע"ז דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה: [b]**רבי** שמעון פוטר. נראה לר"י דמלאכה שאינה צריכה לגופה קרי כשעושה מלאכה ואין צריך לאותו זורך כעין שהיו צריכין לה במשכן אלא לענין אחר כי הצורך שהיתה מלאכה נעשית בשבילו במשכן הוא גוף (איסור) המלאכה ושורשו ולפי זה אתי כולהו שפיר הוצאת המת אין צריך למת ובמשכן היו צריכין לאתם ומלון ומפיס מורכא להוליא ליתה המזיקתו ואין עומד להכניס אוריב והוליא ליתה תמיד אע"פ שנעשה פתח גמור שהרי לאור המזיקין אין צריך להם ובמשכן היו צריכין לעורות אילים הנשחטים ומזפר גומא ואינו צריך אלא לעפרה ובמשכן היו צריכין לגומא לנעוץ בה או לדבר אחר חב בכים אלא שנעפו כליו הוי אינה צריכה לגופה שאינו צריך לכים עצמו ואפילו למנות לאותיות או נקיים דצריך הכים מ"מ אין צריך להוצאה זו דה"ג סגי ליה אי יתיב בחד דוכתא ומכבה גחלת אלא שלא יוקנו בה רגיס וכחם על הגר ועל השמן או על הפתילה המהובהבת ובכר אין צריכין לגופן שבמשכן לא היה כיבוי אלא לעשות פחמין בכיבוי זה ומתקנין על יד כיבוי זה שיהו ראויין למלאכת הצורפין וכיבוי כדי שלא יקדימו הסממנין בבישולן לא היה במשכן כי אם ירים היו שלא להרבות אם יותר מדאי וכן סותר ע"מ לבנות נמי לא מחייב ר' שמעון דבעי שתהא צריכה לגופה אלא כגון שסותר ע"מ לתקן יותר ממה שהיה בתחלה כגון שהבנין החמרון טוב מן הראשון כדמוכח בשמעתין[d]) דתם על הגר וכן קורע על [c] מתו או שובר כלים למירמי אימתא אחינה דבימיה אין צריכין לגופה דבמשכן היתה קריעה לצורך תיקון דבר [e]הנקרע ואע"ג דבהוצאה לא בעי רבי שמעון שיהא לגמרי כמו שהיה במשכן [f] אלא בעי מר לעשות לו טם או ס"ת להגיה אע"פ שבמשכן הוצאת הנדבה היתה כדי לתקנה לעשות ממנה משכן וכלים במקלקלים כגון מכבה וסותר וקורע מסתברא דצריך שיהא על מנת לתקן כמו במשכן ואלא משיני המקלקלים צריכות לגופה עד דהוי לגופו ולגופה והא דלא קרי לה לגופו ולגופה כיון דבעו תרוייהו בכלל לגופה היא אבל לגבי מר וס"ת כיון דלא בעי אלא לגופו דהא לא בעי מר לעשות בו טם [g]וס"ת כדי להגיה בו לא הוי בכלל לגופה ולפי שצריכות לגופה הוי כעין דהוי במשכן כמו שפיר' הולרך להשמיענו מר דלא בעינן לעשות לו טם כמו שהיה במשכן ורש"י דפירש דבדלונו לא היתה בהא לו ולא היה צריך לה שאינה אלא לסלקה מעליו כמו לד נחש שלא ישכנו אי מכבה גחלת שלא יזוקו בו רגיס דבדלונו שלא היה בעולם וכן בפרק במה מדליקין (לעיל דף לא:) פירש כחם על הפתילה המהובהבת ובכר דאינה צריכה לגופה משום דאין צריך לכיבוי זה ואם לא הובערה מעולם הוה ניחא ליה דהואיל וחם עליה כי אית בה טפי היה ניחא ליה בה קשה מסותר על מנת לבנות כמו בתחלה וקורע בחמתו למירמי אימתא אחינה דבימיה דהתם צריך למלאכה ורולה הוא שיהא בעולם ואין לומר דלא ניחא ליה שיצטרך למירמי אימתא [h]אם כן מפיס מורכא לעשות לה פה יהא פטור דבדלונו היה שלא היה מורכא מעולם וכן קורע יהיה שנפל בה דרגא על מנת לתפור דבדלונו לא היה נופל בה וכן תופר נגד קרוע בדלונו שלא היה קרוע אלא צריך לפרס כדפירש"י[i]) (שיך לע"ב) **גדול** בבוד הבריות שדוחה **את לא** העשה שבתורה. קשה לר"ת דגבי עלטול דהוי איסורא דרבנן לא שרינן משום כבוד הבריות אלא ע"י ככר או תיעוק דתאמר בפרק במה מדליקין (לעיל דף ל:) ובפרק כירה (שם דף מג:) [j]ויש לומר דשאני עלטול דלתפשר על ידי ככר או תיעוק לכך לא התיר בענין אחר: אהני

חייב, ור' שמעון פוטר. א"ר אבא א"ר יוחנן ורב יוסף אמר ר"ל פוטר היה ר' שמעון

מסורת הש"ס

a) [לעיל עח:], b) [תוספת פ"מנ], c) [נקמן קמח: יומא סו: פיהקיה קב.], d) ע"ז יד: בכורות כ. [ספסר נג.], e) [בעיון ע' איזן גרס דבי זייזן ובע"ם מ"ם כסם רב אחי גאון], f) [ע"ז ע"ח.], g) כדפרי' הני' אחר רבא כי' ור' יוסף אמר רים לקיש, h) [שמות כ], i) [לע' ואי בכסות מתה ר' נתן עד סה"ד ולאח"כ שיך ולא משום וכי עד לפטור וכן הגיה הה"ג מר"ה שמא ז"ל], j) [ע"ע: קב], k) [וע"ע פיס עיזוכין ל:: ד"ה לא אמי], m) [שיך לעיל המשנה נ:], n) [ב"ח שיך שם], o) [לעיל לא:], p) הנקרע ומיתקן בכך ולפ"ג כי הכ"ל, q) וס"מ אלא מדי לקרות כי כ"ה בס"ת, r) גירי' הנ"ל ל"ג, s) [ועי' תוס' תענית י: ד"ה מלאכתם],

הגהות הב"ח

(a) תוס' ד"ה ופליגא וכו' ולר"ל אחר שנתכפר על אחד חזר ונודע לו על אחר: (b) ד"ה שהחי וכו' והחלון. נ"כ ע"ל בדף פה ע"מ: (c) ד"ה ר"ש וכו' וכן קורע בחמתו אי שובר כל"ל וכ"כ עי' בפ' אלוהו קה ע"ב: (d) בא"ד דהא לא עני גבי מר לעשות בו טם:

גליון הש"ס

גמ' ונודע לו וחזר ונודע לו. עי' לעיל דף 5 ע"מ תד"ה המלוים: תוס' ד"ה עדול ריל דשאני בלילל דאשר ע"י בבר. קיל הא מניחר לעיל דף מג ע"מ דכלילת כבר דפרי טלטול מן הגר רק מעשם דאדם בהול על מתו ולא לא שרים ליה אתי לבערי ולא שרינן מעשם בנות הכריות ל"ב וע' פוסה דף לי ע"ב בתוס' שם:

רבינו חננאל

ששגג על האוכלין והזיד [על] הכלי. פי' הכי קאמר חייב על זה חטאת וע"ז (כזיה) (בריח). כתקיף לה רב אשי (וכו'). כגון ששגג בזה ובזה ונודע לו על זה וחזר ונודע לו על זה ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל, וכבר פרשנא לעיל בכלל גדול. והכא קא מסתייע ר"י דאמר חייב שתים על חטאתו והביא. ואת החי במיטה פטור אף על המיטה שהמיטה טפילה לו. אקיפנא באדם חי מפני שהוא נושא את עצמו ודברי הכל בין לר' נתן ובין לרבנן. אבל בבהמה חיה ועוף פליגי רבנן ור' נתן. רבנן מחייבי עליהן דסברי אגב ביתיהו משרבטי נפשייהו ומתרשלין ואין נושאין את עצמן. ור' נתן פטר בחיים. א"ל רב אדא בר אבא לרבא הא דתנן לענין אין מוכרין בהמה גסה לנכרים. בן בתירא מתיר בסוס. ותניא עלה בן בתירא מתיר בסוס מפני שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת. ופליג אדעתיה שהוא נושא את האדם החי דהוי בן בתירא (כרבנן) [כר"נ] דאמר חי נושא את עצמו (ור' נתן) [ורבנן] נמי קאמרי הכי. היכי אמר בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד אלמא רבנן פליגי עליהו, לימא בן בתירא ור' נתן ורבנן אמרו דבר אחד. א"ל (רבה) [רבא] רבנן באדם בלבד הוא דמודו אבל כל בהמה חיה ועוף

עין משפט נר מצוה

כח א מי' פי"ח מהל' שבת הלכה טז:
כט ב מי' פ"ב שם הלכה ד:
ל ג מי' פ"ח שם הלכי טז:

מוסף רש"י

שהחי נושא את עצמו. ואין בו אלא משום שבות (יומא סו:). בן בתירא מתיר בסוס. שאין מלאכתו אלא לרכיבה וכרכיב שבות היא ואלו מלאכה, משום דחי נוטא את עצמו, לא איכפת לן אי אתי לכבאלו ולכסמרי (שי"ן יד: ובטו"ר בנדות ב:). דאין רוכבין על גבי בהמה גבי שבות חון לה בחמ' ביצה (פסחים נג:).

רב נסים גאון

ובפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש. עיקר דיליה בפרק כלל גדול.

רבינו חננאל (המשך)

בין חיים בין מתים רבנן מחייבי עליהן, ובן בתירא ור' נתן תרוייהו שאמרו דבר אחד לענין הוצאת בהמה חיה ועוף לאו לענין הוצאת אדם, ודתניא מפני שהוא מלאכה שאין חייבין עליה חטאת לאי נשיאת אדם כראסיקת אדעתין מעיקרא, אלא אפילו בסוס המיוחד לעופות קאמר פליגי רבנן עליה. ואקשינן ומי איכא סוס מיוחד לעופות. ואמרינן איכא דבי זייזן. הנך כיוצא בו שהמלכים צדין בהן עופות וקורין אותו באז, והאחד העוסק [בהן] קורין אותו בלשון פרסי באזאר. ובזמן שהן יותר מאחד קוראין להן בזאראן. ויש להן סוסים מיוחדין לכך לשאת את העופות הדרסין הנקראין באז. ואמרינן א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא. א"ר יוחנן ואדם כפות מודה רבי נתן שאינו יכול לשאת את עצמו והמוציאו בשבת חייב. א"ל רב אדא בר מתנא לאביי והא הני פרסאי דכפיתי דמו שאת הואה אותן שאינן יכולין להלך על רגליהן ואינן יוצאין ובאין אלא רכובין והסוס נושא אותן, וכן בתירא מתיר למכרן לגויים. וסבירא ליה שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת, דאלמא אף הכפות בן בתירא פוטר עליו, וא"ר (יהודה) [יוחנן] בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד (והכי א"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות). ופריק ליה אבאי דהנך פרסאי יש כהו כח להלך ואף הן נושאין את עצמן, ו(מ)מאי דנקיטא להו רמות רוחא, מעננין את עצמן מלהלך כענין דכתיב אשר לא נפתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, וכי בעי לסרהט מצי, (דהא הוא) (דההוא) פרדשכאה. פי' פקיד המלך דרתח מלכא עיליה ורהיט תלתא פרסי בברעיה. אבל חולה ודאי בכפות דמי ומחייב כן נתן על הוצאתו, כההיא דגמרא דבי שעירי יהו"כ דתניא עתי אפילו בשבת. ואמרינן למאי הלכתא, אמר רב ששת שאם חלה מרכיבו [על כתיפו]. כמאן דלא כר' נתן, דאי כר' נתן האמר חי נושא את עצמו. אפילו תימא ר' נתן כיון שחלה בכפות דמי, וא"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות. ובן כוית מן המת ובוית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com